

загарбників. Архівісти доклали всіх сил для відбудови архівного господарства і виконання поставлених завдань для подолання наслідків війни.

УДК 009

Теліуз Г. С.,

студентка кафедри архівознавства, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), galina.teliuz@gmail.com

Список використаних джерел

1. Мишак І. М. Архівна справа в Україні середини 1940-х – середини 60-х рр. (історичний нарис). – К., 2006.
2. Мітюков О. Г. Радянське архівне будівництво на Україні. 1917–1973. – К., 1975.
3. ДАЖО. – Ф.411 – Обласний історичний архів. – Оп.4. – Спр.26. – Накази по Житомирському обласному державному архіву УМВД за 1946–1947 рр. – 178 арк.
4. ДАЗО. – Ф.Р.–14. – Президія Народної Ради Закарпатської України. – Оп.1. – Спр.702. – Постанова НРЗУ та виписка із протоколу засідання секретаріату ЦК КПЗУ про утворення Центрального державного історичного архіву в м. Ужгороді та філіалу в м. Берегові, про затвердження розкладу архівів, про виділення приміщень та про упорядкування архівного господарства.
5. Павленко Г. В. Діячі історії, науки і культури Закарпаття: Малий енциклопедичний словник. – Ужгород, 1999.
6. Делеган М. В. Архівна справа на Закарпатті у 1945–1991 р.
7. Мисюра В. П. До історії архівів і архівної справи на Закарпатті // Ужгородський державний університет. Доповіді та повідомлення. №2 Серія історія. – 1958.
8. ДАШФО. – Ф.Р.–98. – Оп.1. – Спр.1а.
9. ДАЧО. – Ф.Р.–5036. – Оп.2.

References

1. Myshchak I. M. Arkhivna sprava v Ukraini sereyny 1940–kh – sereyny 60–kh rr. (istorychny narys). – K., 2006.
2. Mitiukov O. H. Radianske arkhivne budivnytstvo na Ukraini. 1917–1973. – K., 1975.
3. DAZhO – F.411 – Oblasnyi istorychny arkhiv. – Op.4. – Spr.26. – Nakazy po Zhytomyrskomu oblasnomu derzhavnomu arkhivu UMVD za 1946–1947 rr. – 178 ark.
4. DAZO. – F.R.–14. – Prezydiiia Narodnoi Rady Zakarpatskoi Ukrainy. – Op.1. – Spr.702. – Postanova NRZU ta vypyska iz protokolu zasidannia sekretariatu TsK KPZU pro utvorennia Tsentralnoho derzhavnoho istorychnoho arkhivu v m. Uzhhorodi ta filialu v m. Berehovi, pro zatverdzhennia rozkladu arkhiviv, pro vydielennia prymishchen ta pro uporiadkuvannia arkhivnoho hospodarstva.
5. Pavlenko H. V. Diiachi istorii, nauky i kultury Zakarpattia: Malyi entsyklopedychnyi slovnyk. – Uzhhorod, 1999.
6. Delehan M. V. Arkhivna sprava na Zakarpatti u 1945–1991 r.
7. Misiura V. P. Do istorii arkhiviv i arkhivnoi spravy na Zakarpatti // Uzhhorodskiy derzhavnyi universytet. Dopovidi ta povidomlennia. №2 Serii istoriia. – 1958.
8. DASHFO. – F.R.–98. – Op.1. – Spr.1a.
9. DACHO. – F.R.–5036. – Op.2.

Chuiko R. V., postgraduate student, Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kyiv), rehinchuiko@gmail.com

Rebuilding a network of regional archival institutions of Ukraine in the postwar period (1943–1950)

On the basis of archival sources and published scientific researches, the period of stay of archival bodies is considered in the article. Before occupation mass evacuation of archival materials took place in the eastern regions of the USSR, during which a significant part of documents was damaged or lost. During the fighting most of the archival premises were destroyed or significantly damaged, and the archivists themselves took an active part in the war.

The restoration of the activities of archival institutions began in 1943 and covered the entire territory of liberated Ukraine from the Nazi troops. The restoration of the network of archival institutions, the ordering, and the gathering of documentary material required the approval of documents of a managerial nature. Among them is the Instruction approved by the People's Commissar of Internal Affairs of the USSR on April 26, 1943 «On the organization of the work of the organs of the UHA of the NKVD of the UkrSSR in the regions of Ukraine liberated from the Nazi occupiers». The instruction set the task to restore the activities of all archival institutions, to discover and collect materials about the crimes of the Nazis. However, most of Ukraine remained occupied by Nazi troops.

Keywords: archival affairs, post-war period, restoration of archival affairs.

* * *

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АВСТРІЇ У 1945–1955 РР. ЗА АРХІВНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ

Розглядається виникнення та процес становлення українських студентських організацій в Австрії у 1945–1955 рр. Висвітлено основні напрями наукової, культурно-освітньої та виховної діяльності організацій. Простежено відносини та партнерство з іншими українськими студентськими організаціями в світі.

Ключові слова: українська студентська організація, зарубіжна українка, статутні документи, програмні документи, наукова діяльність, культурно-освітня, діяльність, партнерство.

Студенти становили значну частину української еміграції в Австрії. Студентська молодь була найактивнішою складовою української еміграції. Завдяки діяльності студентів українці були гідно представлені серед інших націй. Студенти інформували іноземну громадськість про культуру, історію України.

Діяльність українських студентів концентрувалась переважно в середовищі їх організацій. Найбільшими організаціями українських студентів в Австрії в післявоєнний період були: Українське студентське об'єднання в Австрії (УСОА), Представництво українських студентських товариств Австрії (ПУСТА), Українське центральне допомогове об'єднання Австрії (УЦДОА).

Для написання статті були використані архівні матеріали Центрального державного архіву зарубіжної українки. Був досліджений фонд №43, де представлений опис «Українські студентські організації в Австрії». В описі подані такі документи: статут Українського студентського об'єднання в Австрії (УСОА) за 1945 рік.

Правильники Представництва українських студентських товариств Австрії (ПУСТА), де міститься інформація про структуру організації, її цілі, завдання, членство, тощо [1, арк. 1–3].

Представлені листування українських студентських організацій з Центральним союзом українського студентства (ЦЕСУС), Українським допомоговим об'єднанням в Австрії (УДОА) та іншими організаціями та приватними особами з приводу організації студентської конференції, видання студентського збірника та ін. [4, арк. 3–7].

Хронологічно документи охоплюють період з 1945 року по 1954 роки.

Українське студентське об'єднання в Австрії (УСОА) засновано влітку 1945 року, місцем його осідку було м. Інсбрук. Діяльність висвітлено в статуті УСОА, який був утворений в липні–червні 1945 року. Головою УСОА став Микола Денісюк.

Завдання УСОА було реєструвати, підтримувати зв'язок і об'єднувати всіх українських студентів, які перебували на території Австрії [2, арк. 1–2].

Також УСОА надавали захист студентству перед владою, в суспільному житті та міжнародних студентських об'єднаннях; організували міжнародні акції допомоги для українських студентів; утримували студентської домівки, ідальні та спільних помешкань;

займалися організацією виступів з доповідями на зборах об'єднання, вечірок, фахових курсів тощо [1, арк. 3–5].

Інтереси українського студентства та надання допомоги закордоном відстоювало Представництво українських студентських товариств Австрії так звана ПУСТА, що було створене рішенням конфедерації представників товариств Австрії 14 вересня 1947 році в місті Зальцбурзі.

Метою і завданнями представництва було планування та розвиток організаційної, культурної, видавничої, спортивної і т.д. діяльності студентських товариств; захист інтересів українського студентства в Австрії. Також підтримка зв'язків з центральними та іноземними студентськими товариствами на території Австрії, а також українськими та іноземними студентськими товариствами за кордоном.

Першим очільником Представництва українських студентських товариств Австрії був обраний Жуковський А. До складу ПУСТА входили представники українських студентських товариств Австрії, в кількості по одному від кожного студентського товариства [2, арк. 1–3].

Також ПУСТА дбало про організацію матеріальної допомоги українським студентам, співпрацюючи з допомогливими установами.

В архівах ЦДАЗУ у фонді 43, збереглась справа номер 6, в якій очільник ПУСТА А. Жуковський листувався із різними студентськими організаціями із приводу проведення конференції в Зальцбурзі в грудні 1947 року та випуску «Студентського прапора», так званий друкований орган ПУСТА [5, арк. 15–18].

За програмними документами ПУСТА не мала свого основного місця осідку, а лише поодинокі референтури.

Що УСОА, що ПУСТА мали безперервні відносини із Центральним допомогливим об'єднанням Австрії (УДОА). Воно було одним із найважливішою допомогливою організацією, яка була заснована в 1946 році в місті Інсбурк для опіки та допомоги українським емігрантами (переміщеним особам і біженцям).

6 лютого 1947 року була утворена Комісія допомоги українському студентству в Австрії, так звана КоДУС, яка надавала допомогу українським студентам–емігрантам [5, арк. 4].

КоДУС в післявоєнний період була однією з найважливіших допомогливих організацій для українських студентів за кордоном. Комісія допомоги українському студентству заснована 1940 році в місті Кракові при українському Центральному Комітеті, а 1942 року перенесена до м. Львова. З 1945 року діяла самостійно на еміграції – у м. Фюрті (Німеччина), а з 1951 у м. Сарсслі, що у Франції.

Так, за архівними матеріалами Центрального державного архіву зарубіжної україніки було досліджено фонд №43, де представлені основні види та напрями діяльності українських студентських організацій в Австрії. Їх об'єднувало одна важлива мета – це допомагати не тільки українським студентам за кордоном, а й взагалі українцям, які були змушені чи насильно депортовані після Другої світової війни за межі Батьківщини.

Також була схожа і культурно–освітня діяльність, яка полягала, культурно–освітня діяльність українських студентських організацій полягала в проведенні їх зборів,

де відбувались виступи членів товариств, зачитувались і обговорювались реферати, присвячені питанням історії, економіки, культури України.

Важливе місце посідало влаштування святкових вечорів чи інших подібних заходів, присвячених пам'ятним датам в історії України. Досить часто на такі заходи запрошувались представники іноземних країн, оскільки важливе значення мало інформування іноземну громаду про українські справи та налагодження відносин з європейцями.

Список використаних джерел

1. Центральний державний архів зарубіжної україніки. – Ф.43. – Оп.1. – Спр.1.
2. Там само. – Спр.2.
3. Там само. – Спр.4.
4. Там само. – Спр.5.
5. Там само. – Спр.6.

References

1. Tsentral'nyy derzhavnyy arkhiv zarubizhnoyi ukrayiniky. – F.43. – Op.1. – Spr.1.
2. Tam samo. – Spr.2.
3. Tam samo. – Spr.4.
4. Tam samo. – Spr.5.
5. Tam samo. – Spr.6.

Teliuz G. S., student department of Archival Affairs of the Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), galina.teliuz@gmail.com

Research on the activities of Ukrainian student organizations in Austria on archival materials

The uprising process of Ukrainian student organizations in Austria 1945–1955 is considered as the main topic. Especially, scientific, cultural and educational activities of these organizations are highlighted. The relationship and partnership with other Ukrainian Students Organizations are observed here.

Keywords: *Ukrainian Students Organization, foreign Ukrainian Studies, regulation documents, programs, scientific, cultural and educational activity.*

* * *

УДК 94(477)«1920/1950»:378

Лук'яненко О. В.,

кандидат історичних наук, ст. викладач,
Полтавський національний педагогічний
університет ім. В. Г. Короленка (Україна, Полтава),
lukyanenko.ov@gmail.com

«Цех здоров'я»: фізкультура та спорт у педагогічних вишах України І половини ХХ століття

Ллюструється зміна ставлення владних органів радянської України до місця фізкультури та спорту у повсякденному житті вищих педагогічних закладів республіки. Публікація змальовує насичення спортивного дозвілля елементами ідеологічної та військової підготовки, подає опис ідеального спортивного та гімнастичного залів навчального закладу. Розвідка написана у межах науково–дослідної роботи кафедри культурології ПНПУ імені В. Г. Короленка «Регіональні виміри повсякденної культури України XVIII–XX століть».

Ключові слова: *повсякдення, студенти, спорт, фізична культура, вища педагогічна школа.*

Специфічною категорією дозвілля на свіжому повітрі, яка межує з рекреацією та іншими видами відпочинку, є спорт. У Радянському Союзі його дозвіллі характеристики були доволі умовними. На початку